

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1920 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av pensionsförbättring och pensioner åt visst marinens manskap, dels ock en i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen avlåten, till bankoutskottet hänvisad proposition, nr 375, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för den 19 mars 1920, föreslagit riksdagen medgiva,

att till en var av i statsrådsprotokollet omförmäلت överårigt manskap må från tiden för hans avsked av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå — utöver honom enligt gällande bestämmelser tillkommande pension och tilläggs-pension — ytterligare tilläggs-pension med sådant belopp, att det sammanlagda pensionsbeloppet vid en tjänstetid av 20 år uppgår för manskap i 1:a lönegraden till 800 kronor och för manskap i 2:a lönegraden till 700 kronor, samt att pensionsbeloppet för varje fullt tjänstår utöver 20 höjes för manskap i 1:a lönegraden med 20 kronor och i 2:a lönegraden med 15 kronor, dock med iakttagande att högsta sammanlagda pensionsbeloppet skall utgöra i 1:a lönegraden 1,000 kronor och i 2:a lönegraden 850 kronor; samt

att till en var av i statsrådsprotokollet omförmälda, på grund av sjukdom otjänstbara, men ännu i tjänst kvarstående personal ävensom till förre underofficerskorpralen C. F. Lundblad må av samma förslagsanslag utgå pension och tilläggs-pension till samma belopp och enligt enahanda grunder, som nyss nämnts beträffande det överåriga manskapet, att utgå till en var av ifrågavarande befattningshavare från tiden för hans avsked, med undantag beträffande Lundblad, till vilken pensionsförmånerna skola utgå från 1920 års ingång, med iakttagande därjämte att vederbörande pensionstagare vid avskedet skall anses innehava minst 20

tjänstår samt att pensionsbeloppet i förekommande fall skall minskas med det livräntebelopp, som kan till vederbörande utgå på grund av bestämmelse i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

*Gällande
pensionsbe-
stämmelser
för marinens
manskap.*

Av utredningen i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Pensioneringen av manskap vid marinen sker genom flottans pensionskassa, och gälla därvid de grunder, som godkänts av riksdagen år 1876 och faststälts genom reglemente den 31 oktober 1879 angående pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap. Enligt 1909 års riksdags medgivande och kungörelsen den 13 augusti samma år kunna likväl de jämlikt nämnda reglemente utgående pensionerna i vissa fall höjas med 25 kronor, dock ej i vidare mån än att pension och pensionsförhöjning tillhopa uppgå till högst 200 kronor. Enligt 1879 års reglemente utgingo pensionerna i fyra klasser med från den första till den fjärde fallande belopp och beviljades dels på grund av skada eller sjukdom, ådragen genom tjänsten, dels ock på grund av uppnådd viss levnads- och tjänstålder. Sedan emellertid genom förordningen den 18 juni 1909 meddelats särskilda bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, och till följd därav kostnaden för livräntor m. m. till manskap, som efter ingången av år 1910 blivit i tjänsten skadat, överflyttats å bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond, äro numera av reglementets ursprungliga föreskrifter tillämpliga å marinens manskap endast bestämmelserna om pension på grund av uppnådd levnads- och tjänstålder eller pensionsklasserna 2—4. Enligt dessa bestämmelser fordras för erhållande av pension i tredje eller fjärde klassen en levnadsålder av minst 50 år; i övrigt är tjänståldern vid avgången, räknat från tidpunkten för anställningen, dock tidigast från 20 års ålder, bestämmande för den klass, i vilken pension får åtnjutas. Efter 40 tjänstår är manskap vid marinen berättigat till pension i andra klassen, efter 30 i tredje och efter 20 i fjärde klassen. De pensionsbelopp, som efter resp. 40, 30 och 20 års tjänst tillkomma manskap, utgöra, med inberäkning av förenämnda, i vissa fall medgivna förhöjning av högst 25 kronor, för underofficerskorpral resp. 240, 200 och 145 kronor, för korpral och 1:a klass sjöman 185, 145 och 105 kronor samt för övrigt manskap 125, 100 och 75 kronor.

På särskild framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1919, att visst överårigt manskap vid flottan finge kvarstå i tjänst tillsvidare till 65 års ålder. Beträffande övrigt överårigt manskap vid flottan — tillhopa 14 personer — som vore otjänstbart, föreskrev

Kungl. Maj:t samtidigt, att detta manskap skulle avskedas den 30 juni 1920.

Sistberörda *överåriga* manskap anhöll därefter i en den 10 september 1919 dagtecknad framställning att ytterligare få kvarstå i tjänst i avbidan på att en förhöjning av pensionerna måtte äga rum. Över denna framställning hava utlåtanden avgivits av chefen för marinstaben och av marinförvaltningen. Marinstabschefen har därvid hemställt, att proposition måtte avlätas till 1920 års riksdag om höjning av pensionerna till det manskap, som jämlikt bestämmelserna i berörda brev skulle avskedas den 30 nästkommande juni. Marinförvaltningen har i sitt utlåtande anfört, att ämbetsverket funne det önskvärt, att ifrågavarande manskap icke avskedades, förrän dess pensionsförhållanden blivit på tidsenligt sätt ordnade.

Framställningar av visst överårigt och sjukt manskap.

Beträffande frågan om pensioner åt visst *sjukt* manskap föreskrev Kungl. Maj:t genom brev den 6 juni 1919, i anledning av särskild framställning, att, därest vakanserna vid sjömanskåren det medgäve, vid flottans station i Karlskrona kvarstående, av långvarig sjukdom lidande manskap — då utgörande omkring 55 man — icke finge avskedas före den 30 juni 1920 samt att, om vid nämnda tidpunkt avsked ansåges böra meddelas sådant manskap, frågan härom skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I en till Kungl. Maj:t ingiven, den 30 juli 1919 dagtecknad promemoria hava underofficeren av tredje graden i marinen E. Andersson och underofficerskorpralen vid 3:e matroskompaniet nr 37 Ringström, å samtliga ifrågavarande sjuka manskap tillhörande underofficerares av 3:e graden i marinen och underofficerskorpralers vägnar, framhållit bland annat, att det bland dessa finnes flera, som vore helt oförmögna till tjänst och sålunda med säkerhet kunde påräkna att erhålla avsked innevarande år, och att det i fråga om dem, som nu vore tjänstdugliga, kunde inträffa, att sjukdomen ånyo uppträdde samt förorsakade tjänstduglighetens nedsättande eller full otjänstbarhet. Då ingen av ifrågavarande befattningshavare ännu uppnått den för pension stadgade åldern eller 50 år, skulle avsked för nämnda manskap innebära det hårdaste nödläge. I anledning härav har i promemorian hemställts, att pension till erforderligt belopp måtte utverkas för förenämnda sjuka personal.

På grund av remiss har marinförvaltningen avgivit utlåtande över denna framställning och därvid, enär ifrågavarande personal enligt bestämmelserna i omförmälda brev den 6 juni 1919 tillförsäkrats att få kvarstå i tjänst intill den 1 juli 1920 och därefter icke kunde avskedas

med mindre Kungl. Maj:t härtill lämnat medgivande samt utsikter sålunda syntes föreligga, att pensionsfrågan för nämnda personal komme att hinna lösas före avskedandet av densamma, hemställt, att den föreliggande framställningen icke måtte för det dåvarande föranleda vidare åtgärd.

Över ovannämnda två framställningar — rörande pensionsförbättring åt överårigt manskap och pensionering av viss sjuk personal vid sjömanskåren — hava utlåtanden avgivits av direktionen över flottans pensionskassa och av statskontoret.

*Direktionen
över flottans
pensions-
kassa.*

Direktionen över flottans pensionskassa har, efter erinran, dels att samtliga ifrågavarande befattningshavare vore berättigade till pension enligt förut omförmälda reglemente den 31 oktober 1879 och kungörelse den 13 augusti 1909 ävensom tilläggspension jämlikt 1918 års lagtima riksdags beslut, dels ock att nämnda befattningshavare alla tillhörde 1:a eller 2:a lönegraden och icke någon 3:e lönegraden, anfört att, sedan numera pensionsförbättring tillerkänts bland andra underofficerare av 3:e graden, så att högsta pensionen, oberäknat dyrtidstillägg, för en underofficer av 3:e graden höjts från 720 kronor till 1,490 kronor samt pensionerna till ifrågavarande manskap syntes böra avvägas jämväl med hänsyn tagen till de underofficerarna tillkommande pensionsförmånerna, en höjning av pensionerna till ifrågavarande manskap syntes påkallad.

Direktionen ville därför tillstyrka sådan ändring av de för ifrågavarande manskaps pensionering gällande bestämmelserna, att pensionsbeloppet vid en tjänstetid av 20 år bestämdes för manskap i 1:a lönegraden till 800 kronor och för manskap i 2:a lönegraden till 700 kronor samt att pensionsbeloppet för varje fullt tjänstår utöver 20 höjdes, för manskap i 1:a lönegraden med 20 kronor och för manskap i 2:a lönegraden med 15 kronor, dock att högsta sammanlagda pensionsbeloppet bestämdes skola utgöra, i 1:a lönegraden 1,000 kronor och i 2:a lönegraden 850 kronor.

Beträffande den ifrågavarande sjuka personalen vid sjömanskåren har direktionen erinrat, att ingen av dessa befattningshavare vid tiden den 30 juni 1920 vore berättigad till pension för ålder och tjänstetid samt att de icke heller kunde enligt nuvarande bestämmelser erhålla någon pension genom flottans pensionskassa på grund av sjukdom. Direktionen ville emellertid tillstyrka, att ifrågavarande elva man — fyra underofficerare i marinen och sju underofficerskorpraler — måtte beredas rätt till pension i händelse av avskedande vid kassationsmönstring till lika belopp med underofficerare av 3:e graden, därvid såsom tjänstår för beräknande av pensionsbeloppets storlek borde tillgodoräknas en var den

tid, varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden, varjämte pensionsbeloppet givetvis borde minskas med den ersättning, som kunde utgå från riksförsäkringsanstalten på grund av bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909, ävensom att åt korpralen vid 1:a ekonomikompaniet nr 122 Rundqvist bereddes rätt till 75 % av underofficers av 3:e graden pension.

Direktionen ville erinra, att pension för underofficer av 3:e graden utginge med, förutom dyrtidstillägg, följande belopp, nämligen

pension från flottans pensionskassa	kronor 480: —
fyllnadspension av statsverket	» 240: —
	<u>720: —</u>

samt pensionsförbättring enligt kungörelsen den 29 augusti 1919, om underofficer vid början av det år, då avgången ägde rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	kronor 390: —
minst 3 och mindre än 6	» 520: —
minst 6 och mindre än 9	» 640: —
minst 9	» 770: —

Statskontoret har beträffande tilläggspensioner åt ifrågavarande överåriga manskap anslutit sig till direktionens förslag. Vidkommande frågan om beredande av pension eller annan ersättning åt berörda, på grund av sjukdom otjänstbara underofficerskorpraler, vilka komme att avskedas före uppnående av pensionsberättigande levnads- och tjänstålder, syntes det visserligen statskontoret, som om med hänsyn till föreliggande omständigheter billigheten skulle bjuda, att dessa bereddes någon pension efter erhållet avsked. Statskontoret kunde emellertid icke för sin del finna tillräckliga skäl föreligga att i detta avseende låta dem komma i åtnjutande av samma förmåner, som tillkomme underofficer av 3:e graden. Väl vore det sannolikt, att de skulle hava erhållit befordran till underofficerare på stat, därest icke sjukdom mellankommit och gjort dem otjänstbara, men att av sådan anledning bereda befattningshavare pension till belopp, som tillkomme befattningshavare i den grad, till vilken befordran icke kunnat ske, syntes knappast tillrådligt och torde kunna medföra betänkliga konsekvenser.

Statskontoret.

För sin del ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke pensionsfrågan även för dessa sjuklingar kunde lämpligen lösas på samma sätt som för det överåriga manskapet.

Departementschefen har för sin del anslutit sig till vad statskontoret föreslagit.

Underofficers-
korpralen C.
F. Lundblads
ansökning.

Slutligen har förre underofficerskorpralen C. F. Lundblad, vilken på grund av sjukdom erhållit avsked den 31 oktober 1918 efter tilländalupen anställningstid, hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension; och har direktionen över flottans pensionskassa i infordrat yttrande föreslagit, att pension måtte beredas Lundblad från och med innevarande års ingång i enlighet med vad av direktionen sålunda föreslagits för nämnda på grund av sjukdom otjänstbara underofficerskorpraler vid sjömanskåren, varvid pensionsbeloppet emellertid borde minskas med den ersättning, som utginge eller kunde komma att till honom utgå från riks försäkringsanstalten.

Statskontoret har i avgivet utlåtande uttalat, att ämbetsverket icke heller i förevarande fall funne det tillrådligt att bereda pension till belopp, som tillkomme underofficer av 3:e graden, men att statskontoret ville ifrågasätta, huruvida icke åt Lundblad lämpligen borde utverkas pension i enlighet med de grunder, som föreslagits för det överåriga manskapet vid sjömanskåren, varvid pensionsbeloppet syntes böra minskas med det livräntebelopp, som kunde bliva Lundblad beviljat på grund av bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Departementschefen har anslutit sig till statskontorets förslag.

Beträffande den i ämnet förebragta utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Motion
II: 417.

I sammanhang härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herrar *Leander* och *Jeppsson* väckt motion, nr 417, däri hemställes,

»det riksdagen ville med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 375 giva sitt beslut sådan lydelse, att till envar av i statsrådsprotokollet omförmålt överårigt manskap må från tiden för hans avsked av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå — utöver honom enligt gällande bestämmelser tillkommande pension och tilläggspension — ytterligare tilläggspension med sådant belopp, att det sammanlagda pensionsbeloppet vid en tjänstetid av 20 år uppgår för manskap i 1:a lönegraden till 800 kronor och för manskap i 2:a lönegraden till 750 kronor samt att pensionsbeloppet för varje fullt tjänstår utöver 20 höjes för manskap i 1:a lönegraden med 20 kronor och i 2:a lönegraden med 15 kronor, dock med iakttagande att högsta sammanlagda pensionsbeloppet skall utgöra i 1:a lönegraden 1,000 kronor och i 2:a lönegraden 900 kronor;

att till envar av i statsrådsprotokollet omförmålda, på grund av sjukdom otjänstbara, men ännu i tjänst kvarstående personal ävensom till förre underofficerskorpralen C. F. Lundblad må från tid, som i propositionen bestämmes, utgå pension och tilläggspension till samma belopp, som tillkommer underofficer

av 3:e graden utan fyllnadspension men med pensionsförbättring, nämligen, om han vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	med	870 kronor
minst 3 och mindre än 6	»	1,000 »
» 6 » » » 9	»	1,120 »
» 9	»	1,250 »

därvid såsom tjänstår för beräkning av pensionsbeloppens storlek bör tillgodoräknas envar den tid, varunder han innehaft lön i 1:sta lönegraden; samt att i övrigt må tillämpas de i Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslagna bestämmelser.»

Till stöd för denna hemställan hava motionärerna anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition nr 375 angående beredande av pensionsförbättring och pensioner åt visst marinens manskap hemställes, bland annat, att till envar av det överåriga manskap i andra lönegraden, som i det propositionen åtföljda statsrådsprotokollet omförmäles, skall från avskedstagandet utgå pension och tilläggs pension till ett belopp av 700 kronor, därest tjänstetiden uppgår till 20 år, samt att pensionsbeloppet skall höjas med 15 kronor för varje fullt tjänstår utöver nämnda tid upp till 850 kronor. Då respektive siffror för manskap i första lönegraden utgöra 800, 20 och 1,000 kronor, skulle alltså en skillnad i pensionerna vid 20 tjänstår uppgå till 100 kronor samt vid intjänad tid för högsta pensionsbeloppet 150 kronor. Som det emellertid berott av rena tillfälligheter och åtskilliga besynnerliga befordringsgrunder, huruvida en befattningshavare fått stanna i andra lönegraden eller kunnat uppflyttas i första, kan ifrågasättas, om icke pensionsbeloppen borde sättas lika för manskap av båda graderna. Åtminstone bör skillnaden göras mindre än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Vi tillåta oss på grund därav påyrka, att siffran 700 kronor utbytes mot 750 kronor samt att såsom en följd härav 850 kronor ökas till 900 kronor, vilken sistnämnda summa enligt en annan kungl. proposition till årets riksdag skall komma en förman inom marinens daglönarekår till godo i pension.

I samma proposition föreslås, att viss ännu i tjänst kvarstående, men på grund av sjukdom otjänstbar personal skall i pensionshänseende likställas med ovannämnda överåriga manskap. För denna personal ha dock flottans myndigheter ävensom direktionen över flottans pensionskassa föreslagit vida högre pensionsbelopp, än vad i propositionen påyrkas. Nämnda myndigheter ha nämligen ansett, att pensioner till samma storlek som de, vilka i form av pension, fyllnadspension och pensionsförbättring utgå till underofficerare av tredje graden, borde komma dessa sjuka tjänsteinnehavare till del vid deras avgång ur tjänsten. De skulle i så fall erhålla lägst 1,100 kronor och högst 1,490 kronor jämte nu utgående dyrtidstillägg dära.

Statskontoret, vars förslag Kungl. Maj:t följt, medgiver, att det är sannolikt, att ifrågavarande personal skulle ha erhållit befordran till underofficerare på stat, därest icke sjukdomen mellankommit, men anser sig av principiella skäl böra avråda, att de erhålla pension till samma belopp som underofficerare. Dock synes oss billighet och rättvisa kräva, att de komme i åtnjutande av samma pensionsbelopp, som nu utgår till en underofficer av tredje graden utan fyllnads-

pension, d. v. s. 870 kronor, 1,000 kronor, 1,120 kronor och 1,250 kronor, beroende på om tjänstetiden varit kortare eller längre. De böra ingalunda straffas, därför att de varit nog olyckliga att under sin tjänstetid åsamka sig sjukdom, utan snarare uppmuntras med pensioner, som göra det möjligt för dem att utan alltför stora bekymmer framleva sina återstående dagar, vilka för de flesta av dem icke torde bli synnerligen många.»

Utskottet.

Även utskottet anser en höjning av pensionerna till ifrågakvarande överåriga men ännu i tjänst kvarstående manskap vid sjömanskåren vara av omständigheterna påkallad. Såsom ett särskilt skäl för denna förhöjning torde, såsom departementschefen framhållit, kunna åberopas den tillfälliga pensionsförbättring, som numera tillerkänts bland andra underofficerarna vid marinen. Beträffande de ifrågasatta beloppen har utskottet funnit det av direktionen över flottans pensionskassa framställda, av statskontoret och departementschefen biträdda förslaget väl avvägt. Utskottet har alltså ej kunnat tillstyrka motionärernas förslag, att sammanlagda pensionsbeloppet vid 20 års tjänstetid för manskap i 2:a lönegraden måtte höjas till 750 kronor. Ett bifall till detta förslag skulle nämligen innebära ett avsteg från den hittills tillämpade grundsatsen, att en pension bör stå i ett visst förhållande till den avlöning, som pensionstagaren närmast före sin avgång från tjänsten åtnjutit, och således förrycka hittills gällande pensionssystem.

Vidkommande frågan om beredande av pension åt förenämnda, på grund av sjukdom otjänstbara personal ävensom åt förre underofficerskorpralen Lundblad hava motionärerna hemställt, att till en var av dessa måtte utgå pension och tilläggspension till samma belopp, som tillkommer underofficer av 3:e graden utan fyllnadspension men med pensionsförbättring. I likhet med statskontoret anser utskottet tillräckliga skäl icke föreligga för en sådan anordning. Det torde nämligen, såsom ämbetsverket framhållit, kunna medföra betänkliga konsekvenser att bereda befattningshavare pension till belopp, som tillkommer befattningshavare i en grad, till vilken befordran icke kunnat ske. Utskottet har alltså icke heller i förevarande avseende kunnat biträda motionärernas förslag.

De utgifter, som föranledas av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag, torde, på sätt departementschefen föreslagit, böra utgå av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap, Någon höjning av anslaget läser av denna anledning icke för närvarande behöva ifrågasättas.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med avslag å motionen II: 417,
må medgiva,

att till en var av i statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för den 19 mars 1920 omförmält överårigt manskap må från tiden för hans avsked av förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap utgå — utöver honom enligt gällande bestämmelser tillkommande pension och tilläggspension — ytterligare tilläggspension med sådant belopp, att det sammanlagda pensionsbeloppet vid en tjänstetid av 20 år uppgår för manskap i 1:a lönegraden till 800 kronor och för manskap i 2:a lönegraden till 700 kronor, samt att pensionsbeloppet för varje fullt tjänstår utöver 20 höjes för manskap i 1:a lönegraden med 20 kronor och i 2:a lönegraden med 15 kronor, dock med iakttagande att högsta sammanlagda pensionsbeloppet skall utgöra i 1:a lönegraden 1,000 kronor och i 2:a lönegraden 850 kronor; samt

att till en var av i statsrådsprotokollet omförmälda, på grund av sjukdom otjänstbara, men ännu i tjänst kvarstående personal ävensom till förre underofficerskorpralen C. F. Lundblad må av samma förslagsanslag utgå pension och tilläggspension till samma belopp och enligt enahanda grunder, som nyss nämnts beträffande det överåriga manskapet, att utgå till en var av ifrågavarande befattningshavare från tiden för hans avsked, med undantag beträffande Lundblad, till vilken pensionsförmånerna skola utgå från 1920 års ingång, med iakttagande därjämte att vederbörande pensionsstagare vid avskedet skall anses innehava minst 20 tjänstår samt att pensionsbeloppet i förekommande fall skall minskas med det livräntebelopp, som kan till vederbörande utgå på grund av bestämmelse i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Stockholm den 6 maj 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Wickman, Lindley, Öhngren, Östberg, Johansson*
i Friggeråker, *Rosling* och *Bondesson*, samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Jonsson* i Gumboda,
Borg, Sommelius, Edbom, Jensen och *Andersson* i Stockholm.